

Kiss Henriett

ADALÉKOK LEENDŐ ÉNEKTANÍTÓINK ZENEI MŰVELTSÉGÉHEZ

A XIX. század a zeneművészetben a romantika kora volt. Az ún. „koraromantikus” zeneszerzők az 1800-as évek elején születtek. Ezekben az években ünnepeltük/ünnepeljük a komponisták születésének bicentenáriumát. 2009 a német Felix Mendelssohn-Bartoldy emlékére volt. Tavaly, 2010-ben, a szintén német Robert Schumann, és a lengyel Frederyk Chopin születésének 200. évfordulóját ünnepeltük. Nekünk, magyaroknak is volt és van ünnepelni valónk. A tavalyi év és az idei év is a nemzeti romantika jegyében telt/telik Magyarországon tavaly Erkel Ferencre emlékeztünk születése 200. évfordulója alkalmából, idén pedig Liszt Ferenc-emlékévé van, ugyanennek az évfordulónak a kapcsán.

A két kiváló magyar muzsikuszületésének szép évfordulója adta az ötletet ahhoz, hogy egy egyszerű, 13+1 kérdésből álló zenei totót töltessek ki munkahelyemen, a Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Karán.

A tanító szakos hallgatókat oklevelük feljogosítja arra, hogy az általános iskola alsó tagozatában minden tantárgyat tanítsanak. A hallgatóknak emellett azonban választaniuk kell egy ún. műveltségi területet is. A szabadon választott műveltségi területen az adott szaktárgyat a végzett hallgatók a jelenlegi szabályok szerint 5-6. osztályban is taníthatják. A felmérésben részt vevő hallgatók az ének-zene műveltségi területet választották, vagyis az alsó tagozatos tantárgyakon túl az 5-6. osztályban folytathatják az ének-zene tárgy tanítását is.¹

A felmérést a főiskolán a 2010/2011-es tanév őszi szemeszterében végeztem el. A II. évfolyamról hatból négy fő, a III. évfolyamról hétből hat fő, a IV. évfolyamról pedig kilencből hét fő volt jelen a felmérésre szánt tanórán, így a három évfolyamról összesen 17 hallgató töltötte ki kérdőívet.² Az énekes csoportok kis létszáma miatt az évfolyamok eredményeinek szembeállítása helyett inkább arra törekedtem, hogy a jelenleg a főiskolán tanuló, valamennyi tanító szakos, ének-zene műveltségi területen hallgató zenetörténeti és zeneirodalmi tájékozottságát vizsgáljam. A beérkezett 17 választ így egy egységként kezelem és 100 %-nak értékelem.

¹ A jelenlegi oktatási szabályok szerint, az általános iskolai ének-zene tantárgy zenetörténeti, valamint zeneirodalmi követelményét tekintve, az ötödik osztályos órákon a zenetörténet kezdeteiről, a középkorról, a reneszánsz korszakról és a barokk mesterekről kell tanulniuk a gyerekeknek. A hatodik osztályban a magyar zenetörténet tárgyalására kerül sor a kuruc korig bezárólag, illetve a bécsi klasszika alkotóinak életével és műveivel ismerkednek meg a tanulók. Egy pedagógusképző intézményben maximálisan igazodni kell a közoktatáshoz. A főiskolán folyó, tanító szakos, ének-zene műveltségi területen képzésre vonatkoztatva ezek a korszakhatárok egy mesterséges választóvonalat jelentenek. A jogi szabályozás, a tanterv kötöttsége és az alacsony óraszámok miatt a főiskolai órákon elmarad, vagy csak nagyon minimális időkeretben történik a romantika (a 7. osztály anyaga) és a XX-XXI. század (a 8. osztály ismeretei) zenéjének a tárgyalása. A leendő énektanítók általános tájékozottságának bővítéséhez szükséges lenne a főiskolán is megismerni ezeket a korszakokat, hogy a hallgatók folyamatában, a kezdetektől napjainkig láthassák a zene fejlődését.

² A szakosodásra, vagyis a műveltségi terület választására az I. év végén kerül sor, a műveltségi területen órák pedig a II. évben indulnak el, ezért nem szerepelnek I. éves hallgatók a felmérésben.

A zenei totó kitöltésével az volt a célom, hogy felmérjem, tudnak-e az ének-zene műveltségi területet hallgatók általában véve tájékozódni a zenetörténetben, a zeneirodalomban. A felmérés konkrét kérdéseit, ahogyan azt az előzőekben írtam, a két nagy magyar zeneművész évfordulója inspirálta. A 13+1, vagyis összesen 14 kérdés arányosan oszlik meg a felmérésben: az első és az utolsó kérdés, mintegy keretet alkotva, a két muzsikusra közösen vonatkozik. E kereteken belül hat kérdés Erkel Ferencsel, hat kérdés pedig Liszt Ferencsel kapcsolatos.

A felmérésben részt vevő hallgatóknak már általános iskolás korukban, az akkor hatályos tanterv szerint, a felső tagozatos ének-zene órákon zenetörténetet és zeneirodalmat is kellett tanulniuk.³ A középiskolában szintén végig kellett venniük az egyes korszakokat, a nagy zeneszerzők életét és legjelentősebb műveit. Tehát, mire a főiskolára kerültek a hallgatók, már kétszer is tanultak a romantikus zenéről, Erkel Ferencről és Liszt Ferencről. A főiskolán sok idő és alkalom már nem adódik a hallgatók zenetörténeti és zeneirodalmi ismereteinek bővítésére. A zeneirodalom 2 nevű, ún. „B” tárgy, vagyis szaktárgy keretében tudunk csak egy féléven át, heti egy tanóránban a zenetörténettel és zeneirodalommal foglalkozni. Ilyenkor azonban már a metodika áll az órák középpontjában. A hallgatók mikrotanítások keretében sajátítják el az 5-6. osztályos zenetörténeti és zeneirodalmi tananyagot és megtanításuk módszertanát. A hallgatóknak emellett lehetőségük van még egy féléven át, ún. „C” tárgyként zenetörténetet tanulni. Ez a tárgy azonban nem minden félévben kerül meghirdetésre, és mivel szabadon választható, nem is minden ének-zene műveltségi területet hallgató választja.

A felmérés értékelése

Először azt kértem a hallgatóktól, hogy jelöljék meg azt az évszázadot, és azt a stílusirányzatot, amelyben a két muzsikós élt, illetve alkotott. A helyes választ (XIX. század, romantika) 11 hallgató (64%) találta el. Sajnos, hat hallgató (36%) a XVIII. századhoz és annak egyik fő stílusirányzatához, a bécsi klasszikához kötötte a magyar nemzeti romantika két legjelesebb alkotóját... Szerencsére a XX. század, folklorizmus válaszlehetőséget minden hallgató (0%) elvetette. (1. tábla)

Válaszlehetőségek	Válaszok (fő)	Válaszok (%)
1, XVIII. század, bécsi klasszika	6	36%
2, XIX. század, romantika	11	64%
X, XX. század, folklorizmus	0	0%

1. tábla Melyik korszak és melyik stílusirányzat alkotója volt Erkel Ferenc és Liszt Ferenc?

³ 130/1995. (X. 26.) Korm. rendelet a Nemzeti Alaptanterv kiadásáról

A következő hat kérdés Erkel Ferenc személyére, életére és műveire vonatkozott. Legelőször arra voltam kíváncsi, hogy vajon kép alapján sikerül-e a hallgatóknak felismerniük Erkel Ferencet. A legtöbb hallgató, összesen 12 fő (70%) helyesen válaszolt a kérdésre, és a megfelelő képet választotta. A hallgatók közül hárman (18%) a köztudatban a Szózat megzenésítőjeként ismert Egressy Bénit hitték Erkel Ferencnek. A Himnusz költőjét Kölcsey Ferencet ketten gondolták Erkelnek. (2. tábla)

Válaszlehetőségek	Válaszok (fő)	Válaszok (%)
1, (Egressy Béni)	3	18%
2, (Erkel Ferenc)	12	70%
X, (Kölcsey Ferenc)	2	12%

2. tábla Melyik képen látható Erkel Ferenc?

Erkel Ferenc elsősorban operái révén írta be a nevét a magyar zenetörténetbe, de karmesterként is jelentős tevékenységet fejtett ki. Korának kiemelkedő zongoraművészeként például ő mutatta be Magyarországon Frederyk Chopin e-moll zongoraversenyét. A Liszt Ferenc által alapított Zeneakadémia igazgatója, és egyben az intézmény egyik első tanára volt.

Miután a zeneszerző képét felismerttem a hallgatókkal, arra voltam kíváncsi, hogy tudják-e, milyen sokrétű volt Erkel Ferenc tevékenysége? A hallgatók közel fele, 8 fő (48%) tudott Erkel Ferenc sokoldalú tevékenységéről. Öt hallgató (30%) zeneszerzőnek és zongoraművésznek képzelte Erkel, 4 válaszadó hallgató (24%) pedig valószínűleg csak a zeneszerző Erkelről hallott. (3. tábla)

Válaszlehetőségek	Válaszok (fő)	Válaszok (%)
1, zeneszerző és zongoraművész	5	30%
2, zeneszerző	4	24%
X, zeneszerző, karmester, zongoraművész és pedagógus	8	48%

3. tábla Ki volt Erkel Ferenc?

Nagyon fontosnak tartom, hogy egy (leendő) zenei szakember tájékozott legyen a zenei élet eseményeiben. Sajnos, a hallgatók közül csak hatan (35%) tudták, hogy Erkel Ferenc születésének 200. évfordulóját, vagyis bicentenáriumát ünnepeltük 2010-ben. Hárman (18%) gondoltak a Himnusz megzenésítésének 150. évfordulójára. A legtöbben, nyolcan (47%) viszont azt hitték, hogy 100 éve halt meg Erkel. Ha a kérdés megválaszolásakor kicsit számoltak volna a hallgatók, akkor talán rájöttek volna, hogy nem 1860-ban zenésítette meg Erkel a Himnuszt, illetve nem 1910-ben halt meg. Sajnálatos, hogy a hallgatók döntő többsége egy ilyen kiemelten fontos nemzeti évforduló esetében az emlékvégén sem tudja megmondani az alkalom okát. (4. tábla)

Válaszlehetőségek	Válaszok (fő)	Válaszok (%)
1, a Himnusz megzenésítésének 150. évfordulója	3	18%
2, a születés 200. évfordulója	6	35%
X, a halál 100. évfordulója	8	47%

4. tábla Milyen évforduló alkalmából emlékezünk 2010-ben Erkel Ferencre?

A zeneszerzők életművében való eligazodást szintén nagyon fontosnak tartom. A következő három Erkelrel kapcsolatos kérdés ezért egy-egy jelentős műre koncentrált. Először azt az operát kellett megjelölniük a hallgatóknak, amelyikben a híres „Meghalt a cselszövő...”-kórus szerepel. A válaszlehetőségként megadott három opera mind Erkel Ferenc alkotása volt. A hallgatók döntő többsége, 13 fő (76%) tudta, hogy a kérdéses részlet a Hunyadi László című operában hangzik el. Két-két szavazat (12-12 %) érkezett a Dózsa György és a Brankovics György című Erkel-operákra. Az iskolai tananyagokban a Bánk bán mellett kiemelt helyet foglal el a Hunyadi László. Ezeknek az operáknak az alapvető ismerete, úgy gondolom, elvárható a hallgatóságtól. (5. tábla)

Válaszlehetőségek	Válaszok (fő)	Válaszok (%)
1, Dózsa György	2	12%
2, Brankovics György	2	12%
X, Hunyadi László	13	76%

5. tábla Melyik Erkel-operában csendül fel a híres „Meghalt a cselszövő...”-kórus?

Erkel Ferenc az operái mellett minden bizonnyal Kölcsey Ferenc Himnusz című költeményének a megzenésítésével került be örökre a magyar kultúra történetébe. Ez az a nemzeti fohász, ami a Szózat mellett minden nemzeti ünnepen és hivatalos ünnepségen elhangzik. Kölcsey versével és Erkel zenéjével már az általános iskolai magyar nyelv és irodalom, illetve ének-zene órákon megismerkednek a tanulók. A Himnusz megzenésítésének dátumát az iskolai ének-zene tankönyvek kiemelten kezelik az életrajzi adatokon belül. De vajon tudták-e a hallgatók, hogy melyik évben zenésítette meg Erkel Kölcsey költeményét?

A hallgatók zöme, 11 fő (64%) 1867-re tippelt. Ha belegendoltak volna, hogy a magyar történelemben ez a kiegyezés éve volt, talán kiejtették volna ezt a válaszlehetőséget. Öten (30%) az 1844-es évet jelölték be, helyesen. A harmadik évszám, 1861, a Bánk bán című Erkel-opera keletkezési éve volt. Egy hallgató (6%) jelölte meg ezt az évszámot.

Tudom, hogy különösen a mai világban nem várhatjuk el a hallgatóktól, hogy évszámokkal töljék tele a fejüket, de úgy gondolom, hogy itt nagyon alapvető évszámok

kerültek szóba: a Himnusz megzenésítése, a kiegészítés és a Bánk bán című opera évszámjai. Ezekkel, az általános műveltséghez tartozó évszámokkal azért illik tisztában lenniük a hallgatóknak. Egy kis tájékozottsággal és logikus gondolkodással szerintem mindenki ki tudta volna találni a helyes választ. (6. tábla)

Válaszlehetőségek	Válaszok (fő)	Válaszok (%)
1, 1844	5	30%
2, 1867	11	64%
X, 1861	1	6%

6. tábla Melyik évben zenésítette meg Erkel Ferenc a pályázati kiírásra Kölcsey Ferenc Himnuszát?

Nagyon sok helyes válasz érkezett viszont a Bánk bánnal kapcsolatos kérdésre. Itt arra voltam kíváncsi, tudják-e a hallgatók, kinek a tragédiája nyomán komponálta Erkel az azonos című operáját. A hallgatók közül 15-en (88%) tudták, hogy Katona József drámája ihlette Erkel az opera megkomponálására. Egy-egy hallgató (6-6%) karikázta be Vörösmarty Mihály, illetve Eötvös József nevét. Ez a kiemelkedően jó eredmény talán nem meglepő, hiszen ezeknek a hallgatóknak a középiskolában magyar nyelv és irodalom tárgyból kötelező olvasmányuk volt Katona József műve. Valószínűleg a tantárgyak közötti kapcsolat segíthetett a helyes válasz megtalálásában. (7. tábla)

Válaszlehetőségek	Válaszok (fő)	Válaszok (%)
1, Vörösmarty Mihály	1	6%
2, Katona József	15	88%
X, Eötvös József	1	6%

7. tábla Kinek a tragédiája nyomán komponálta Erkel Ferenc a Bánk bán című operáját?

A zenei totó következő hat kérdése már a másik nagy ünnepelttel, Liszt Ferencel foglalkozott. Először itt is képről kellett felismerni a „hírhedt muzsikust”. A hallgatók nagy többsége, 14 fő (82%) helyesen jelölte meg a kettes választ, ahol Barabás Miklós ismert festményén látták Lisztet. Két hallgató (12%) viszont Ludwig van Beethovenre szavazott, Frederyk Chopint egy hallgató (6%) jelölte meg. (8. tábla)

Válaszlehetőségek	Válaszok (fő)	Válaszok (%)
1, (Frederyk Chopin)	1	6%
2, (Liszt Ferenc)	14	82%
X, (Ludwig van Beethoven)	2	12%

8. tábla Melyik képen látható Liszt Ferenc?

Liszt Ferenc szintén sokoldalú művész volt. Pályáját csodagyerekként, zongoristaként kezdte. Ez a hangszer élete végéig elkísérte. Korának felülmúlhatatlan pianistája volt. Idővel komponálni kezdett. Ma a romantikus zeneszerzők egyik legkiválóbbikát tiszteljük személyében. Vezényléssel is foglalkozott. A weimari évek alatt például jelentős bemutatók fűződtek a nevéhez. Otthona mindig nyitva állt a világ legkülönbözőbb pontjairól érkező zongoristák számára. 1875-től a pesti Zeneakadémián pedig hivatalosan is tanított.

A hallgatók döntő többsége, 12 fő (70%) tudta, hogy Liszt Ferenc ennyire sokoldalú személyiség volt. Három hallgató (18%) szerint csak zeneszerző, két hallgató (12%) szerint pedig csak zongoraművész volt. Valójában ki lehetett volna találni a helyes választ, ha valaki ismer pár Liszt-kompozíciót, valamint tud arról, hogy Liszt kiváló zongorista is volt. Vagyis, csak az x, válaszlehetőség lett volna alkalmas mindezen tevékenységek egybefoglalására. Liszt karmesteri és tanári tevékenysége talán nem annyira köztudomású. (9. tábla)

Válaszlehetőségek	Válaszok (fő)	Válaszok (%)
1, zeneszerző	3	18%
2, zongoraművész	2	12%
X, zeneszerző, zongoraművész, karmester és pedagógus	12	70%

9. tábla Ki volt Liszt Ferenc?

Liszt Ferencsel kapcsolatban is megkérdeztem a hallgatóktól, hogy milyen évforduló alkalmából emlékezünk idén a nagy muzsikusra. A legtöbb hallgató, 10 fő (58%) úgy gondolta, hogy 100 évvel ezelőtt alapították a Zeneakadémiát, ez az alkalom a mester ünnepelésére. Négy hallgató (24%) tudta, hogy Liszt születésének 200. évfordulója van idén. Ezek a hallgatók jelölték meg a helyes választ. Három fő (18%) a halál évének 100. évfordulójára gondolt. Úgy hiszem, hogy akárcsak Erkel Ferenc esetében, Liszt Ferencsel kapcsolatban is illett volna erről a komoly évfordulóról tudniuk a hallgatóknak. (10. tábla)

Válaszlehetőségek	Válaszok (fő)	Válaszok (%)
1, a születés 200. évfordulója	4	24%
2, a halál 100. évfordulója	3	18%
X, a Zeneakadémia alapításának 100. évfordulója	10	58%

10. tábla Milyen évforduló alkalmából fogunk Liszt Ferencre emlékezni 2011-ben?

A következő kérdés a földrajzhoz is kötődik. Liszt Ferenc szülőfaluja, Doborján ma már egy másik ország területén található. Tudják-e a hallgatók, hogy mi a település mai neve és melyik országban található? A válaszlehetőségek között két ausztriai és egy szlo-

vák település nevét adtam meg. A helyes megoldást (Raiding, Ausztria) nyolc hallgató (47%) találta el. Egy másik, szintén burgenlandi településre, Oberpetersdorfra öt hallgató (29%) szavazott. Négy hallgató (24%) szerint a mai Szlovákia területén fekvő Topolčany volt Liszt szülőfaluja. (11. tábla)

Válaszlehetőségek	Válaszok (fő)	Válaszok (%)
1, Raiding, Ausztria	8	47%
2, Topolčany, Szlovákia	4	24%
X, Oberspeterdorf, Ausztria	5	29%

11. tábla Hogyan hívják ma Doborjánt, Liszt Ferenc szülőfaluját, és melyik országban található ez a település?

A következő kérdéssel a hallgatók műismeretét akartam tesztelni. Három kiemelkedő zongoradarab közül kellett kiválasztaniuk a hallgatóknak azt a Liszt-művet, amit a zene-történészek és a zongoristák a zongorairodalom egyik csúcsteljesítményének tartanak. Tíz hallgató (58%) helyesen a h-moll szonátát jelölte meg. Ez a zseniális mű valóban Liszt szerzeménye. A b-moll szonáta szintén kiemelkedő alkotás, azonban Frederyk Chopin komponálta. Az a négy hallgató (24%), aki ezt a műcímet húzta alá, rossz választ adott. Szintén rossz választ adott az a három hallgató (18%), aki az Appassionátát választotta. Ez a zongoraszonáta is nagy, jelentős mű, de Ludwig van Beethoven szerzeménye. (12. tábla)

Válaszlehetőségek	Válaszok (fő)	Válaszok (%)
1, Appassionata	3	18%
2, h-moll szonáta	10	58%
X, b-moll szonáta	4	24%

12. tábla Liszt Ferenc melyik zongoraművét tekinthetjük a zongorairodalom egyik csúcsteljesítményének?

Egy olyan műfajra vonatkozott az utolsó Liszt-kérdés, amely személyesen Liszt Ferenchez köthető. A felajánlott három válaszlehetőség, a három műfaj neve ugyan nagyon hasonlít egymásra, de ha valaki jártas a zenetörténetben és a zeneirodalomban, akkor ki tudja választani a jó megoldást, ami ebben az esetben a szimfonikus költemény volt. Ezt a műfajt Liszt Ferenc találta ki. Leghíresebb alkotása ebben a műfajban talán a Les Préludes című szimfonikus költemény, amely az iskolai tananyagokban is gyakran előfordul. Tizenegy hallgató (64%) adott helyes választ erre a kérdésre. A szimfónia a XVIII. században, a bécsi klasszika korában volt kiemelten fontos műfaj. Öt hallgató (30%) azonban helytelenül a XIX. századhoz és Liszt Ferenchez kötötte. A szimfónia a nyitány olasz neve volt a barokk korszakban. Egy hallgató (6%) voksolt erre a válaszlehetőségre. (13. tábla)

Válaszlehetőségek	Válaszok (fő)	Válaszok (%)
1, szimfónia	5	30%
2, szimfonikus költemény	11	64%
X, sinfonia	1	6%

13. tábla Melyik műfaj és annak elnevezése származik Liszt Ferentől?

Az utolsó kérdés ismét egyszerre kapcsolódik a két ünnepelthez. A kérdés arra a zenei intézményre vonatkozott, amelyben együtt dolgozott Liszt Ferenc és Erkel Ferenc. Ez az intézmény a Zeneakadémia volt, amelynek ma Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem a hivatalos neve, és amely, 1875-ös alapítása óta, a magyarországi zenészképzés fellegvárának számít. Az intézmény első elnöke Liszt Ferenc, első igazgatója pedig Erkel Ferenc volt. A hallgatók, egy kivétellel (94%), tudták a helyes választ. Egy hallgató (6%) jelölte meg a Nemzeti Zenedét, amely Budapest legrégebb zenei tanintézte, a mai Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola és Gimnázium jogelőd intézménye volt. A Zeneművészeti Főiskolára, ahogyan a XX. században sokáig a Zeneakadémiát hivatalosan nevezték, nem érkezett jelölés (0%). (14. tábla)

Válaszlehetőségek	Válaszok (fő)	Válaszok (%)
1, Nemzeti Zenede	1	6%
2, Zeneakadémia	16	94%
X, Zeneművészeti Főiskola	0	0%

14. tábla Melyik nagy jelentőségű zenei intézményben dolgozott együtt Liszt Ferenc és Erkel Ferenc?

Összegzés

Ha átlagoljuk a hallgatók összteljesítményét, akkor 60 %-os eredményt kapunk. Ez, iskolai módon értékelve, kettes, vagyis elégséges.

A hallgatók összteljesítménye mellett érdemes az egyéni teljesítményeket is megvizsgálni. A táblázatból kiolvasható, hogy a leggyengébb eredményt az a hallgató érte el, aki csak négy helyes választ tudott adni. A legjobb eredményt, tizenkét helyes válasszal, két hallgató jegyzi. A hallgatók zöme 7-10 pont közötti eredményt ért el. Ez, osztályozva, egy elégtelen, nyolc elégséges, három közepes és három jó érdemjegyet érne. (15. tábla)

15. tábla A hallgatók egyéni eredményei

A kérdésekre érkezett helyes válaszok sorrendjét is tanulságos megvizsgálni. Milyen típusú kérdések sikerültek jól/jobban, illetve mely kérdések voltak nehezen megválaszolhatók a hallgatóknak? A legjobban az utolsó kérdésre adandó választ ismerték a hallgatók. Egy kivétellel mindenki tudta (94%), hogy Erkel Ferenc és Liszt Ferenc a Zeneakadémián dolgozott együtt. Szintén jól sikerült a Bánk bán című Erkel-opera kapcsán az irodalmi ihlető forrás, vagyis Katona József nevének a megjelölése, bár itt már két hallgató hibázott (88%). A képzeletbeli dobogó harmadik fokára a 8. kérdés és az arra adott válasz került. A hallgatók közül tizennégyen ismerték fel Barabás Miklós képéről Liszt Ferencet (82%). A három leggyengébben megválaszolt kérdés közé tartozik a két zeneszerző évfordulójára rákérdező 4., illetve 10. kérdés. Erkel Ferenc esetében hat hallgató (35%), Liszt Ferenc esetében már csak négy hallgató (24%) jelölte helyesen az emlékévként. Ezt nagyon szomorú eredménynek tartom. A magyar zenetörténetben, Kodály Zoltán és Bartók Béla mellett, Erkel Ferenc és Liszt Ferenc a két legfényesebben ragyogó állócsillag. Ilyen nagyfokú tájékozatlanság leendő zenei szakemberek részéről, szerintem, megengedhetetlen. A tavalyi Erkel-, és az idei Liszt-emlékévkben nagyon sok programmal (hangversenyek, operaelőadások, kiállítások, konferenciák, vetélkedők, szakkönyvek és kották kiadása) emlékezett az ország, és – Liszt Ferenc esetében – a nagyvilág a kiváló muzsikusokra. A szakajtó mellett az országos és helyi sajtóorgánumból, és természetesen az internetről is lehetett (volna) tájékozódni a hallgatóknak. Szintén fájó, hogy a Himnusz megzenésítésének évszámát is csak öt hallgató (30%) találta el. A többi kérdés megválaszolása nagyjából átlagosan sikerült. Ezek a kérdések a két muzsikus tevékenységére, a műveikre és műfajokra vonatkoztak. (16. tábla)

16. tábla A kérdésekre adott helyes válaszok aránya

A felmérésben részt vett hallgatók már olyan korban születtek, amikor az alapvető zenei műveltséget az általános iskolai és a középiskolai ének-zene órákon meg lehetett szerezni. A technikai és a személyi feltételek, a lehetőségek, elméletileg adottak voltak. A felmérés eredményei mégis azt mutatják, hogy a hallgatók közoktatásban eltöltött évei, legalábbis a vizsgálat szempontjából, nem voltak teljesen eredményesek. Hiába tanultak a hallgatók kétszer is a romantikus zenéről, és a kor két kiváló magyar muzsikusról, az ismeretek nem rögzültek mélyen. Az okok feltárása megérdemelne egy külön tanulmányt. Mint a tanítóképzésben dolgozó zenetörténész, zeneirodalom-tanár, úgy látom, hogy a tanítóképző intézményekben sokkal magasabb szintre kellene emelni a zeneoktatást, és ennek részeként a zenetörténet-, zeneirodalom-tanítás színvonalát. A főiskolán a zenetörténeti és zeneirodalmi ismereteknek hangsúlyosabban kellene szerepelnie a hallgatók képzésében. Ehhez magasabb óraszámra, és a technikai feltételek javítására lenne szükség. Napjainkban egyre modernebb technikai megoldásokkal találkozunk. Jó lenne, ha a tanításban XXI. századi technikai színvonalat használhatnánk. Fontos lenne az is, hogy az újonnan megjelenő jelentősebb kiadványokat (hangfelvételek, kották, szakkönyvek) rendszeresen meg lehessen vásárolni. A hallgatóknak rendszeresen kellene komolyzenei hangversenyeket látogatniuk. A komolyzene rendszeres hallgatása, nem csak „élő” módon, hangversenyeken, hanem hangfelvételekről is, szintén kívánatos lenne. Mindezek a javaslatok azt a célt szolgálnák, hogy hallgatóinkat színvonalasabban készítsük fel az általános iskolai ének-zene tanítására, és ennek részeként a zenetörténeti, zeneirodalmi ismeretek átadására. Általánosabban megfogalmazva: a felnövekvő nemzedékek alapvető zenei műveltségének szintjét tudnánk így emelni. A felmérés eredménye ugyanis lehangoló. Ezek a – felmérésében részt vett – hallgatók fogják az általános iskolában a gyerekeknek az ének-zenét tanítani. Azért, hogy a következő generációk már szerencsésebb csillagzat alatt indulhassanak útnak a zenei műveltség megszerzése terén, sokat kell még tennünk. Örölnék, ha évek, évtizedek múltán egy hasonló felmérés kapcsán már jobb eredményekről lehetne beszámolni.